# کۆترە سپییەکەم

داناز کامران خۆشناو

RWANGA

نیگارکێش: بێهنام بابەزادە

# کۆترە سپییەکەم

نووسەر : داناز کامەران خۆشناو

بابەت : کورتەچیرۆکی منداڵان

دیزاین :دەزگای ڕوانگە

نیگارکێش : بێهنام بابەزادە

ڕێنووس و هەڵەچن: باخان ئەحمەد

چاپ : یەکەم ٢٠١٩

تیراژ : ٢٠٠٠ دانە

چاپخانە : هاوسەر

مافی لەچاپدانەوەی ئەم بەرهەمە پارێزراوە بۆ دەزگای ڕوانگە

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی (٣٣٨)ی ساڵی (٢٠١٩) پێدراوە

RWANGA
DECIDE.COMMIT.SUCCEED.

پڕۆژەی کتێبی ڕوانگە

سڵاو! من ناوم دانازە، بابم ئەو پەڕاوەی دامێ تا یادەوەری و قسەکانی خۆمی لەسەر بنووسم، هەرچەندە دەفتەرەکەم پێ جوان نییە، ڕیکلامی کۆمپانیایەکی ئۆتۆمبێلە، بەڵام مادامەکی دیاریی بابمە، کەواتە زۆر جوانە. بەڵام من باش سەیرم نەکردووە، چونکە بەردەوام ئەو شتی جوانم بۆ دەهێنێ.

بیرمە کاتێک تەمەنم شەش ساڵان بوو، هەموو شەموان و کاتێ دەچووە بازاڕ، ئەوا دیاریی جوانی بۆ دەهێنام و بەخۆشییەوە چاوەڕوانی شەممەم دەکرد. لە ڕۆژی لە دایکبوونیشم، کێکی خۆشی بۆ دەهێنام و دایک و خوشکەکانم ماڵیان دەڕازاندەوە و دیارییان پێشکەش دەکردم.

من برام نییە و تەنیا دوو خوشکم هەیە، گەورەکەیان میدیایە کە هەشت ساڵ لە من گەورەترە، لانەش ناوەنجییەکەیە، پێنج ساڵ لە من گەورەترە، بەڵام زۆر لە میدیا درێژترە (حەز ناکەم میدیا ئەوە بخوێنێتەوە، ئەوەک لێم زویر بێت ).

کاتێ تەمەنم بووە هەشت ساڵان، باوکم لە کار دوور خرایەوە، نەمزانی ئەو شتە مانای چییە، بەڵام دواتر زانیم شتەکی چەندە خراپە. ڕاستە ئەو زۆر لە ماڵەوە دە مایەوە، هەرچەندە دڵم بەمە خۆش بوو، بەڵام وەکوو جاران دڵی خۆش نەبوو و نە وەندە یاریی لەگەڵ نەدەکردم.

لە پۆلی چوارەم، بە سێیەم دەرچووم لە قوتابخانە. لەبیرم چوو ئەوە بڵێم، من لە قوتابخانەی شیاو بووم، ئەوساڵ بوومە پۆلی پێنج. هەرچەندە ئێستا پشووە، بەڵام بە ردەوام لە ڤایبەر قسە لەگەڵ شەش برادەرەکانم دەکەم.

لە پۆلی چوارەم، بە سێیەم دەرچووم لە قوتابخانە. لەبیرم چوو ئەوە بڵێم، من لە قوتابخانەی شیاو بووم، ئەوساڵ بوومە پۆلی پێنج. هەرچەندە ئێستا پشووە، بەڵام بە ردەوام لە ڤایبەر قسە لەگەڵ شەش برادەرەکانم دەکەم.
دییە لە پۆلی یەکەوە لەگەڵمە، ئەوەی بیبینێ؛ دەڵێ لە تەمەنی خۆی گەورەترە، بە ڵام زۆر ناسک و زیرەک و عاقڵە.



شەهێن کچێکی زۆر باشە و منی خۆش دەوێت. بانە کچێکی وردیلەی بچووکە، بەڵام تەمەنی دوازدە ساڵانە. ئەو هەرچەندە لاشەی بچووکە، بەڵام دڵێکی گەورەی جوانی هەیە. سۆزدار کچێکی باشە، بەڵام بەردەوام چاوی بەخەمە و گرژە، چونکە باوکی کۆچی دوایی کردووە. ڕەوان و میناش دەستەخوشکمن و خۆشم دەوێن. لە ڕاستیدا من هەموو برادەرەکانم خۆش دەوێ. مامۆستاکان و قوتابخانەکەشم زۆر خۆش دەوێ. بەڵام ئەوی شەوێ گوێبیست بووم کاتێ باوکم بە دایکمی دەگوت: "دەبێ دانازی لەو قوتابخانە دەربێنین و بیخەینە حکومی، تاقەتی قوتابخانەی تایبەتم نەماوە."

نازانم بۆ وای گوت و بۆ تاقەتی نییە. لەگەڵ ئەوەی هەموو ڕۆژ وەرزشی دەکات و من بە یەک دەست هەڵدەگرێ! ئاخر من کێشم ئەوەندە زیاد نەبووە بەو پشووە؟

بەڵام وا بزانم ئەو مەبەستی پارەیە، هەر بۆیە ئێستا وەکوو جاران بە شەموان ناچێتە دەرێ و دیارییشم بۆ ناهێنێت.

قسەیەکتان پێ دەڵێم و ناموێ لای ئەو باسی بکەن، لەپاش هەر نوێژێک، دوعای دەکەم ئەو کارێک بدۆزێتەوە، دوعای دەکەم کە باوکی هیچکەس بێکار نەبێت تاوەکوو منی لێ نەیەت و بەردەوام دیاریی بۆ بچێت.
لەبیرمە حەزم لە هەرچی با، بابم بۆی دەهێنام.

هاوینێکیان حەزم لە جووجکەی ڕەنگاوڕەنگ بوو، سێ جووجەڵەی هێنا، بە ڕەنگەکانی (کەسک، سوور، زەرد)، زۆر قشت و جوان بوون، لەنێوان خۆمانمان دابەش کرد و هەر خوشکێک؛ یەکی بەر کەوت، هی من کەسک بوو. بەڵام کاتێ گەورەبوون، هەرسێکیان بوونە سێ کەڵەبابی گەورە. لەبەر ئەوەی دڵمان نەهات گۆشتیان بخۆین، بۆیە دامانە خەڵکی، ئاخر کەس هەیە گۆشتی برای خۆی بخوات؟

(دواتر حەزم چووە وێنەکێشان و بابم زۆر شتی فێر کردم،
دەفتەروێنە و پەڕاوی جوانی بۆ هێنام، ئەمە جگە لە
پێداویستییەکانی دیکەی وەکوو (ماجیک، قەڵەمداری ڕەنگاوڕە
نگ، پاستیل)ی بۆ هێنام و وێنەکێشانی فێر کردم. دواتر دە
فتەری گەورەی هێنا و فێری کردم چۆن بە ڕەنگی ئاوی، وێنە
بکێشم. خۆشترین شت ئەوە بوو کاتێ وێنەم دەکێشا و ڕەنگم
دەکرد، ئەو بە ڕەنگی ڕەش بەسەریدا دەهاتەوە و زۆر جوان
دەبوو. ئەوەم لەبیر چوو، چەندین جار وێنە گەورە و
نەشرەکانم لە قوتابخانە بە دیوار هەڵواسراون و دیاریم
پێدراوە. بەردەوام مامۆستاکان منیان خۆش ویستووە، چونکە
ئاقڵ، زیرەک، هێمن و وێنەکێش بووم.)

ئەوەی لێرە دەمەوێ بۆتانی باسی بکەم، یەکێک لە جوانترین و خۆشەویسترین دیارییەکانی بابم بوو؛ شتەکی زۆر جوان و خۆشەویست.باوکم ئەندازیارە و کاتی خۆی لە شوێنێک کاری دەکرد، بینایەکی زۆر گەورە و بڵند بوو.

بە شێوەک کاتێ لەژێری ڕادەوەستای، دەبووایە ملت زۆر بڵند بکەی و ئەوجا سەریت نەدەبینی. خۆ ئەگەر کڵاوت لە سەر بایە، ئەوە یەکسەر بەر دەبۆوە خوارەوە، ئەوەندە بڵند بوو. ئەو ئێوارەیەک چوو تا بزانێ کاری دەست ناکەوێتەوە لەوێ، نازانم چیی کرد، بەڵام درەنگ هاتەوە.

لە قسەکانی لەگەڵ دایکم، زانیم کار لەوە بینایە ڕاوەستاوە و هیچ کاری تێدا نەماوە. کاتێ هاتەوە، جلەکانی هەمووی تەڕ ببوون، چونکە باران دەباری، بەڵام کارتۆنێکی بەتاڵی پێ بوو، بەزەردەخەنە وە دایە دەستم، منیش پێم گوت "سوپاس" و نەمزانی چیی تێدایە.

لەسەر زەویم دانا و کاتێ کردمەوە، بینیم کۆترێکی زۆر جوان سەری بەرز کردەوە، سپی وەک بەفر، تاجێکی جوانی لەسەر بوو، بە دوو دەستم بەنەرمی هەڵمگرت و لەسەر زەویم دانا.

زۆر جوان دەڕۆیی، دەتگوت سەما دەکات. بەڕاستی زۆر قشت بوو، بەڵام وا دیار بوو باڵی ئازاری پێ گەیشتبوو، من و دایکم چارەسەرمان کرد، باڵەکەمان چەور کرد و جێگایەکی خۆشمان بۆ چاک کرد لەنێو باخچە بچووکەکەی ژوورەوە.

من زۆرم خۆش دەویست و ئەویش منی خۆش دەویست. یاریم لەگەڵی دەکرد و دە هاتە سەر دەست و شانم، هەندێک جار دەفڕییە سەر سەرم و لەوێ ڕادەوەستا. هەموو شتێکی دەخوارد، بەڵام لەسەر قسەی باوکم؛ برنجم نەدەدایە ئەوەک ئازاری بدات.



ئاوکە سەموونم بۆ ورد دەکرد، بە ئاوی دەستم لوولم دەدا و بچووکم دەکرد، لەناو ژێرپیاڵەیەکی خاوێنم دادەنا بۆی، لەناو ژێرپیاڵەیەکی دیکە ئاوم بۆ دادەنا. ئەو زۆر کەمی دەخوارد، بەڵام لە ژێرپیاڵەکە ئاوی نەدەخواردەوە، بەڵکوو لەو قەترانەی لە بۆریی ئافوورەکە دەهاتە خوارەوە، لەوێی دەخواردەوە و زۆر بەشێنەیی دەگەڕایە وە شوێنی خۆی. شەوان کاتێ لەنێو کارتۆنەکە دەخەوت، ئەوا شتێکمان پێیدا دەدا، ئەوەک سەرمای بێت.

(من جیاواز لەوانی دیکە، بەردەوام یاریم لەگەڵی دەکرد، زۆر جار دەمبردە ژووری خۆم (هەرچەندە دایکم پێی ناخۆش بوو) و قسەم لەگەڵی دەکرد. هەموو شتێکم لای باس دەکرد، هەموو شتێکی من و خێزانەکەمی دەزانی، هەر لە بێکاریی باوکم، خواردنە خۆشەکانی دایکم، شەڕ و پێکهاتنەوەکانی میدیا و لانە، ناوی برادەرەکان و مامۆستاکانم.

باوەڕ بکەن، هەر لە ڕەنگی تووکیشی؛ زانیم وەکوو خۆم هاندەری ڕیاڵ مەدریدە و لە کاتی یارییەکان لەسەر دەستم دادەنا. بەڵام ئەو زوو بێزار دەبوو و جێی دەهێشتم بەدیار تەلەفزیۆنەوە.

بەم شێوەیە ماوەیەک لەگەڵمان مایەوە، وەک ئەندامێکی خێزانەکە مانی لێ هاتبوو. کاتێ توانیی باڵەکانی لێک بکاتەوە و لەنێو ماڵ بفڕێت، ئەوا زانیمان چاک بۆتەوە. ئەو ئێوارەی باوکم بەم شێوەیە بینیی، گوتی: "تەواو، سوپاس بۆ خودا. مادامەکی چاک بۆتەوە، کاتی ئەوە هاتووە بڕوات!" )

(بەخەمبارى گوتم: "چى؟ بۆ كوێ بڕوات؟ (زۆر زۆرم پێ ناخۆش بوو) ناكرێ لەگەڵمان بمینێتەوە؟ لەگەڵ خۆم گەورەى دەكەم!"

باوكم گوتى: "تۆ دەتوانى دوور لە ئێمە بژییت، كچەكەم؟ دەتوانى لە ئێمە دوور بكەویتەوە؟"

گوتم: "نەخێر، ناتوانم!"

باوكم گوتى: "ئەویش باوك و دایك و خێزانى هەیە، خزم و كەسوكارى خۆى هەیە، هێلانە و كارى خۆى هەیە، ژیانى تایبەتیى خۆى هەیە و دەبێ بگەڕێتەوە."

قسەكانى ئەچوونە مێشكم. ئاخر ئەو كۆترە، خۆ مرۆڤ نییە كارى هەبێت؟ بیرم لە قسەكانى كردەوە و بێ ئەوەى هیچ بڵێم، چوومە باوەشى دایكم و زۆر گریام. ئەمدەویست لێى جیا ببمەوە و لە هەمان كاتدا ئەمدە ویست قسەى باوكم بشكێنم. )

ئێوارە بەنابەدڵى نانم خوارد و زۆر زوو خەوتم و یارییشم لەگەڵ كوكو (وام ناو لێ نابوو) نەكرد، هەر لە خەمى ئەوە بووم كە بەیانى دەڕوات و جێم دێڵێ. هەر بیرم لەوە دەكردەوە، تا خەوم لێكەوت.

نیوەی شەو بوو کاتێک هەستم کرد یەکێک بەناگام دەکا، بینیم کوکو هاتۆتە سەر سەرم و بەهێواشی دندووک لە ڕوومەتم دەدات. چاوم کردەوە و بینیم کوکو بە زمانی کوردی قسەم لەگەڵ دەکات.

-داناز خان، من تۆم زۆر خۆش دەوێ و نامەوێ جێت بێڵم!

بەتەواوی چاوم کردەوە، زۆر سەرسام بووم و نەمزانی چی بڵێم. لە شوێنی خۆم لە سەر تەختەخەوەکەم دانیشتم. دوای کەمێک گوتم: "تۆ قسان دەکەی و ناوم دەزانی؟ ئەمە چۆن دەکرێ؟"

بەهێمنی گوتی: "هەموو باڵندە و ئاژەڵەکان قسە دەکەن، بەڵام ئێوە تێیاناگەن. تۆ بۆ وا خەمباری؟"

-ئاخر باوکم دەڵێ دەبێ تۆ بچیەوە، من نامەوێ تۆ بڕۆی، دەمەوێ هەر لێرە لەگەڵمان بمێنیتەوە.

-باشە شتێکی دی! بۆ تۆ لەگەڵم نایەی؟

-من لەگەڵت بێم؟ چۆن ئەمە دەکرێ؟



بڕوانە! ئەو جێیەی من لێی هاتووم، زۆر لێرە خۆشترە و دڵنیام زۆرت پێ خۆش دەبێت، بەس تۆ ڕازی بە و من دەتبەم.

- ئەی دایک و باوک و خوشکەکانم؟

-ناتوانم ئەوان ببەم، تۆ بچووکی و دەتوانم تەنها تۆ ببەم.

- ئاخر تۆ چۆن من دەبەی؟

- ئاخر و ئۆخری ناوێ... هەستە با بڕۆین، باوەڕ بکە لێرە خۆشترە (کوکو گوتی). بەڵام جلێکی کەمێک ئەستوور لەبەر بکە، دەرەوە ساردە.

ساقۆیە گوڵگوڵییەکەم لەبەر کرد و دانیشتم. سەیری منی کرد و چەند وشەیەکی گوت. لەناکاو هەستم کرد زۆر بچووک بوومەوە.

حەپەسام کاتێ خۆم بەقەد بووکەڵەیەکی زۆر بچووک بینی، ئاخر ژوورەکەم بەقەد هۆڵی بۆنەکان گەورە بوو.

هەرچەندە لەو کاتە ئەو لە من گەورەتر بوو، بەڵام هیچ لێی نەترسام.

باڵی بۆ دانام و چوومە سەر پشتی و خۆم توند بە ملی گرت و لە شەقەی باڵی دا و لە پەنجەرە کراوەکەی چێشتخانەکە چووینە دەرەوە.

دەرەوە سارد بوو، خۆم بە تووکەکەیەوە نا و هەستم کرد گەرم بوومەتەوە، لە ئاسمان فڕی و ماڵمان بچووک بۆوە، بەرزتر فڕی و دیتم گەڕەکەکەمان، شارەکەمان هەر وا بچووک دەبێتەوە، تا بووە چەند ڕووناکییەکی بچووک...)

ماوەیەک لەسەر شەقام و کێڵگە و ڕووبارەکان فڕیین، تا لە کۆتاییدا گەیشتینە چیایەکی بەرز و بڵند.

زۆر بەنەرمی نیشت و منی بردە هێلانەیەکی خۆش لەنێو درزەکانی گاشە بەردەکانی چیاکە. من لە سەرمادا هەڵدەلەرزیم، بۆیە چەند دانە پەڕێکی بە دندووکی لێ کردەوە و لەسەر زەوییەکەی دانا و منیش لەسەری دانیشتم و تۆزێک گەرم بوومە.

- دەزانی ئێرە کوێیە؟ ئێرە دانازە، سەر لووتکەی چیای سەفین. هێلانەم لێرەیە و تا ژیانمان ماوە، لێرە بەیەکەوە دەژیین.

چاوەکانم کردەوە و گوتم: "لێرە؟"

گوتی: "دیمەنەکە زۆر جوانە، بەم شەوە دیار نییە، بەیانی زۆر جوانتر دەیبینی."
ئاوڕێکم لە هێلانە تاریکەکە دایەوە، هەستم بە ترس کرد. بیرم هاتەوە دوێنی شەو زۆرم نەخواردووە، بۆیە هەستم بە برسێتییش کرد. لە هەستەکەم گەیشت و ملی جوولاند و چەند پارچە سەموونێکی لەنێو سکی دەرهێنا و بە دندووکەکانی، خستیە بەردەمم. زانیم بە چاو ئاماژە دەکات بیانخۆم، بەڵام دڵم نەیبرد.

ئەو دانیشت و بەنەرمی سەیری کردم، منیش بەخەمباری دانیشتم و بیری دایک و باوک و خوشکەکانم دەکردەوە، ئاخۆ بەیانی کە هەڵدەستن و من لە ژووری خۆم نابیننە وە، چی دەکەن و چەند بۆم دەگرین؟ کاتێ ئەم دیمەنانەم هاتە پێش چاو، بێ ئەوەی هەست بکەم؛ فرمێسکێک لە چاوەکانم هاتە خوارەوە. کاتێ منی وا بینی، پێی گوتم:
"برانە دانۆکە، چۆن تۆ ناتوانی دوور لە خێزانت بژییت، ئاواش من ناتوانم.



ئێرە نیشتمانی منە و لە هەموو شوێنێک خۆشترە. مەگری و ئەوە بزانە هەر باڵندە یەک ماڵ و خێزانی خۆی هەیە، ئیشوکاری خۆی هەیە، لەم ژیانەدا ڕۆڵی خۆی هەیە.

بۆیە بە هاوڕێکانت بڵێ ئێمە ئازار نەدەن، کاتێ دەمانخەنە نێو دەستیان، توند نە مانگرن، لە قەفەزمان بەند نەکەن. دەزانی بولبول لە قەفەز گۆرانی نالێت، بەڵکوو لە دووریی ماڵ و خێزانی دەگری، کەچی ئێوە وا دەزانن گۆرانی دەچڕێ و دڵی خۆشە.

ئەو ماوەیەی لەگەڵتان بووم، زۆر جار قسەت بۆ کردووم کە دڵت ناخۆشە، چونکە قوتابخانەت دەگۆڕدرێ و باوکت بێکارە و دیاریت بۆ ناهێنی، وەک جاران ناچنە گە شت و شوێنی خۆش.

کەچی من نە کارم هەیە و نە قوتابخانە، نە دیاریم بۆ دێت و نە کەس دەمباتە گەشت و ئەوجا دڵم زۆر خۆشە، دەزانی بۆ؟ چونکە باوەڕم بە گەورەیی خودایە، متمانەم بە خۆم هەیە و لەبەر ئەوەی خەڵکی باش زیاترن لە هیی خراپ، بۆیە لە کۆتاییدا هەر خێر و چاکە و ڕاستی سەر دەکەوێت.

متمانەت بە خۆت هەبێت، هەوڵ بدە دڵی باوانت خۆش بکەی، یارمەتیی خوشکەکانت بدە، لەگەڵ هاوڕێکانت باش بە، لە خوێندن سەرکەوتوو بە، خاک و نیشتمانی خۆت خۆش بوێ. سەیری ئێمە بکە، ڕاستە ئێمە سامان و پارە و خانوو و ئۆتۆمبێلمان نییە، بەڵام تەنها خۆشەویستیمان هەیە، بۆیە بەکامەرانی دەژیین.

سەیری چاوەکانم بکە دانۆکە، ببینە چ خۆشەویستییەکی تێدایە! ئێمە ئێوەمان زۆر خۆش دەوێ، ئازارتان نادەین، لێتان ناترسین و بە دەنگ و ڕەنگ و کارەکانمان؛ یارمەتیتان دەدەین، دونیاتان جوانتر دەکەین، ئێوەش هەر وابن لەگەڵمان و چیی ترمان ناوێت.



بەم قسانە سەرسام بووم، سەیری چاوە جوانەکانیم کرد و بیرم لەم هەموو قسانە کردەوە، لەو کاتەدا خۆر لەپشت چیا بەرز دەبوویەوە، چاوەکانم داخست و هەستم کرد تیشکی خۆر لە چاوەکانم دەدات، بەئەستەم کردمنەوە، بینیم لە ژووری خۆمم و لەناو جێگای خۆم و تیشکی خۆر لە پەنجەرەکەوە لە چاوم دەدات. کاتێ چاوم گێڕا، بینیم کوکو چۆتە سەر ڕۆخی کارتۆنەکە و بە چاوە جوانەکانی سەیرم دەکات، نەمزانی ئەوەی بینیومە؛ خەون بووە یان ڕاستی؟ بەڕاستی ئەمشەو لەسەر باڵی کوکو چوومە سەر چیای سەفین و بە ئاسماندا فڕیم، یاخود خەونێکی خۆش بووە و لە ئاسمانی خەیاڵ ژیاوم!

ئەوەم لا گرنگ نەبوو، دەزانن بۆ؟ چونکە شتی زۆر گرنگ فێر بووم، کە ئاژەڵ و باڵندەکانم خۆش بوێ و بەبەزەیی بم لەگەڵیان. ئەوان خزمەتمان دەکەن و کاری خۆیان هەیە لە ژیان و وەکوو ئێمە لەسەر زەوی دەژین.

دەزانن! من تا ئێستا چەند جار چوومەوە نزیک سەفین و دەستم بڵند کردووە و هاوارم کردووە کوکو، بەڵام وا بزانم ئەو کاتانە ئەو لە کار بووە، بۆیە نەهاتۆتە لام. ئێستا شتێکی دی دەکەم، هەموو بەیانیان وردەنان لەسەر دیوارە پانەکەی ماڵمان دادەنێین من و باوکم، بەڵکوو ڕۆژێک لە ڕۆژان کوکو دێتەوە.

باوەڕ بکەن هەموو باڵندەکان دێن و دەیخۆن، هەر لە کوکوختی، کۆتر و کێشکە، بەڵام کوکو نایەت، چاوەڕێیم و دەزانم ڕۆژێک هەر دێت.

ئێوەش وا بکەن تو خوا، چونکە باڵندەکان برسین و پێویستیان بە خواردنە. ئەگەر کوکو هاتە لاتان، سڵاوی منی پێ بگەیەنن. دڵنیام کە هات، بەئاسانی دەیناسنەوە.

ئەو وەکوو بەفر سپییە و تاجێکی جوانی لە سەرە. زۆر جوان دەڕوات، دەڵێی سەما دەکات. زۆر جوانە، چونکە ئەو کوکوە!

ئەم کتێبە لە لایەن دەزگای ڕوانگە، لە چوارچێوەی پڕۆژەی کتێبی ڕوانگە چاپکراوە.

@RwangaOrg

@RwangaFoundation

@RwangaFdn

www.rwanga.org

RWANGA
DECIDE.COMMIT.SUCCEED.

پڕۆژەی کتێبی ڕوانگە

www.rwanga.org